

KAMU HASTANELERİNDE SAĞLIK EMEKÇİLERİNİN ÖRGÜTLENMESİ VE SES

Fikret ÇALAĞAN*

Özet: Kamu Hastanelerinde uygulanan sağlık politikalarının etkisi ile sağlık emekçileri giderek daha olumsuz koşullarda çalışmak zorunda kalmaktadır. İktidarın siyasal hegemonyası, hastanelerde yandaş sendikaları büyütmede, sendikal örgütlenmenin önünde engeller yaratılmaktadır. Önümüzdeki dönemde toplu iş sözleşmesi sürecini öne çıkaran bir çalışma ve mücadele yürütme zorunluluğu vardır.

Anahtar sözcükler: kamu hastaneleri, sendika, Sağlık Emekçileri Sendikası (SES)

Organization of Health Workers in Public Hospitals and SES

Abstract: As a result of policies pursued in public hospitals health workers now have to work in more unfavourable environments and conditions. The political hegemony of the ruling party cherishes unions in hospitals that support the government and create barriers to free organization of unions. In the coming period, it is necessary to wage a struggle that upholds the process of collective bargaining.

Key words: public hospitals, trade union, Union of Health Workers (SES)

Sağlık ortamına dair Sağlık Emekçileri Sendikası (SES) ve TTB çok şey söyledi ve yazdı. Sözünü aynı zamanda eyleme döktü. Yapılanlar toplum ve sağlık emekçileri nezdinde çoğunlukla karşılık buldu. Bazen de doğru söz söylememize ve eylem yapmamıza rağmen kendimizle sınırlı kaldık. Ama söylediklerimiz ve eylediklerimiz hakikati temsil ediyordu. Çünkü bu hakikat emek mücadelesinin taleplerini ve toplumun sağlık hakkını, yaşam hakkını temsil ediyordu. Bir anlamda özgürlük şiarımızdı. Özgür olma halimizin gereği olarak sağlığın toplumsallığını ve emekçilerin sömürülmemesini savuna geldik.

Hastaneler toplumsal sağlığın yitirildiği, hastaların çare arayışının mekanları olageldi. Bu mekanlarda roller tanımlandı. Ve yönetim erki bu rolleri hastalara, çalışanlara ve topluma oynattığı oranda başarılı oldu.

Sağlıksızlık, sömürü, birbirini tanımama, anti demokratiklik, hiyerarşi bu yönetim için tercih edilen unsurlardır. Sağlık emekçilerinin örgütleri tam da buna karşı duruşun araçlarıdır. Öncelikle yönetimin demokratikleşmesini sağlayarak ilişkilerin demokratikleşmesini ve kendini ifade etmesini sağlayacaktır. Kendini ifade etmek kendi olmayı başaran bir durum olduğundan sömürü kabul etmez, en kötüsü minimum düzeye indirir. Çünkü üretime bir

başkası karar verdiği için ücretli emek doğası gereği sömürü barındırır. Sömürüye karşı olmak içinde bulunduğu toplumu da önemsenmeyi getirir. Toplumsallık onun var olma halini belirler. Bundan dolayı ürettiği hizmetin toplum yararına olması önemli olacaktır. Toplumsal yarar hiyerarşiyi reddeder ve kolektivizmi ön plana çıkarır, üretimde bir olmayı getirir.

Bunları sağlamak için sağlıksızlık üreten mekanlar değil, giderek küçülen mekanlarla sağlıklı olmanın olanaklarını sağlamak gerekir. Egemen siyaset hastaneleri büyüterek sağlık emekçilerini büyüyen bu fabrikanın ücretli köleleri haline getirmek istemektedir. Hastaneler ve sağlık çalışanları diyalektiği geçmişten bu güne bu hatta göre devam etmiştir. Bugünü anlamak için bu diyalektiği etkileyen faktörlerin neler olduğunu bilmek gerekir.

1. İktidarın sağlık politikaları ve toplumu yönetmek için sağlık üzerinde yaratmak istediği algı,
2. Mesleklerin konumu, ilişkileri ve toplumla kurduğu bağ,
3. Hastane yönetme mekanizması,
4. Emek istihdam biçiminin yerel, küresel durumu ve emek örgütlerinin durumu,

*SES 8. Dönem Yönetim Kurulu Üyesi

5. Toplumun sağlık politikalarına müdahale gücü,
6. Sağlık hizmetinin varlık nedeni (toplumsal ve bireysel sağlık gereksiniminin karşılanması ya da meta; kullanım değeri-değişim değeri)
7. Teknoloji (sağlık emekçisinin makinaya bağımlı hale gelmesi)

Bu diyalektik durumun bugün itibarıyla aldığı hal bir önceki olumsuzluğun üzerinde büyüyen gelişmiştir. Şimdiki durum;

I. İktidar sağlığı tüketim mekanizmasına dönüştürmüştür, toplumda yarattığı "ne kadar çok tüketirsen o kadar sağlıklı olursun" algısı mekansal olarak hastaneleri çoğaltmış, büyütmüş ve temel toplumsal alanlar durumuna getirmiştir. Bu mekanda yaratılmak istenen toplum kendi olmayı başaramayan, yönetilen hasta toplum haline dönüştürmek istenmektedir.

II. Tüketim arttıkça üretim artırılmış ya da üretim artırıldıkça tüketim artırılmıştır. Üretimin artırılması için hastalık sayısının yanı sıra teknoloji artırılmış, sağlık mesleklerinin sayıları artırılırken sağlıkçılar makinenin bir parçasına dönüştürülmüştür. Sağlık çalışanlarına ihtiyacı veya harcadığı emeğe göre değil ürettiği ve tüketimi sağladığı meta üzerinden ücretlendirme dayatılmıştır. Bu durum daha fazla zamanını üretim alanında geçirmeyi, daha fazla iş üretmeyi dayatmıştır. Sağlık emekçileri arasındaki ilişki kopma noktasına gelmiştir. Sağlık emekçilerinin taleplerindeki farklılık artmış, bu durum birlikte yol almayı ve örgütlenmeyi engelleyen bir hal almıştır ve iktidarın yandaş örgütlerinin müdahil olmasıyla daha da hızlanmıştır.

III. Hastane yönetimi sağlık emekçilerinin parçalandığı, toplumun tüketim alışkanlığının kısıktığı bir ortamda anti demokratik anlayışı yayararak otoriter bir karakter almıştır. Giderek çalışanlar üzerinde kurduğu hegemonya çalışma ortamını yaşanmaz kılmaktadır. Yönetimin varlığı sağlık çalışanları açısından bir sağlık sorununa dönüşmektedir. (Performans uygulaması aracılığı ile kontrol mekanizmasının her sağlıklı için geçerli kılınması. Her sağlığının verimliliği-üretimi artırmanın aracı haline gelmesi. Toplam Kalite Yönetimi (TKY), yalın üretim anlayışına sağlıklı tarafından gönüllü ya da zorunlu olur verilmesi. Toplumsallıktan, bireyselliğe dönüşüm. Kişisel çıkarı ön planda tutma.)

IV. Küresel emek politikaları olan esnekleştirme "Sağlıkta Dönüşüm Programı"yla sağlık alanında

yayılmış, ücret, zaman ve istihdam konusunda güvencesizlik had safhaya ulaşmıştır. Ücret-istihdam-mekan güvencesizliği ortak talebe dönüşmüştür. (Parçalanma: istihdam, gelir, mekan ve yönetim mekanizmaları ile sağlık emekçilerinin parçalanması.)

V. Toplum tüketim ilişkileri içinde hapsedilmiş, güçlü bir sağlık muhalefeti oluşamamış, toplum sağlık politikalarının belirlenmesinde etkisiz kalmış, talep tüketim hakkıyla sınırlandırılmıştır. Tüketim hakkı talebi sağlık hizmetlerinin metalaşmasını hızlandırmakta ve giderek yaygınlaşmasını/ çeşitlenmesini sağlamaktadır.

Bu genel durum hastanelerde bir sıkışmayı doğurmuştur. Başta SES olmak üzere bu alanda bulunan sağlık örgütlerinin yoğun eleştirisi, tutumu bir değişimi zorlamıştır. Ancak değişim talebi siyasal bir düzleme taşınmadığı için AKP İktidarı tarafından bu sermayenin kar yapacağı bir alan olarak yeniden yapılandırılmıştır. SDP bunun programı olmuştur. SDP ye karşı yoğun muhalefetimiz gecikmesini sağlamıştır, ancak durduramamıştır. Bu durum sağlık emekçilerin geleceğe olan umudunu kırmış,günü kurtarma anlayışı ön plana çıkmıştır. Günü kurtarma anlayışı iktidarın politikaları yürütmesini kolaylaştırmıştır. Performans uygulaması, meslekler arasındaki farklılaşan talepler, kurumsal bölünmeler, taşeronlaşma, farklılaşan örgütlenmeler bireyselleşmeyi ve bütünde kopuşu getirdi. Sağlık politikalarını bütün olarak ele almamak, buna uygun örgütsel yeniden inşayı gerçekleştirmemek bu süreci karşılamamız önünde engel olmuştur. Emek sömürsü devam ediyorsa ve fabrikalara dönen hastanelerde emekçiler varsa sendikaların geçmiş mirasından aldığı katkı ile yeniden inşasını gerçekleştirerek emekçilerin yeniden ve daha güçlü örgütlenmesini sağlaması gerekmektedir.

Kamu hastane birlikleri ile sağlık emekçilerinin sorunları daha da artmıştır. Her şey torba yasalar ve bunun yetmediği durumlarda yönetmeliklerle belirlenmiştir. Siyasal hegemonyanın avantajını kullanarak emekçiler üzerindeki baskısını artırmak için yasa ve yönetmeliğe ihtiyaç bile duymamaktadır. Yönetim tümünden keyfiliğe dönüşmüştür. Çalışanların talepleri bireyselleştiği için iktidara yakın durmak tarzında bir koruma anlayışını geliştirmiştir. Bu durum yandaş sendikaları büyütmüş, yandaş sendikalar büyüdükçe iktidara yakın durma anlayışı yaygınlaşmıştır. (İktidarın aracısı haline gelen yeni sendikal tarz).

Oluşturulan çalışma düzeni, mekanların buna göre düzenlenmesi çalışanları hapsedmekte ve toplumsalıngını engellemektedir. Bu durum örgütlenmenin önünde ciddi engeller yaratmaktadır. Yalnızlaşan ve bireyselleşen sağlık çalışanlarının sağlık sorunları artmaktadır. Sağlık çalışanlarının sağlığı bu gün kamu hastanelerinde temel sorun olmuştur. Ve yeni bir mücadele alanı yaratılmıştır. Artık ücretin belirleyici olma özelliği azalmıştır (belirleyiciliğine yenileri eklenmiştir). Çalışma koşulları, çalışma mekanlarının güvencesi (sürgünler-geçici görevlendirmeler), fazla çalışma ve ücretin belirsizliği önümüzdeki dönemin temel sorunlarıdır. Kampus hastanelerde bu sorunlar daha da büyümeğtedir. Beklenen ve KHB (KÖO-şehir hastaneleri-kampus hastaneleri) ile hazırlığı yapılan daha büyük mekanlarda daha fazla çalışanın baskılandırılarak bir köle düzeni kurmaktır. Ancak bilinen bir gerçek var ki iktidarın sömürüyü büyütmek için kurduğu her düzenek aynı zamanda mücadele dinamiğini içinde barındıracaktır.

Önümüzdeki dönem bu dinamiğin ortaya çıkarılması için emek mücadelesinin önemli zemini olan TİS (Toplu İş Sözleşme) sürecini öne çıkararak bir

çalışma yürütme zorunluluğu vardır. Çünkü TİS emekçilerin sermaye ve iktidarlar karşısında taleplerinin ortaklaştırdığı ve örgütü güçlendirdiği bir mücadele hattı ile kazanımlarını geliştirdiği bir araçtır. Emekçilerin parçalı duruşu ve taleplerin farklılaşması iktidarın TİS'i yok sayan bir yaklaşım gelişmektedir. Ya da yandaş sendikalarla göstermelik TİS yapmaktadır.

Çalışma düzenin TİS yerine yönetmelik ve torba yasalarla belirlendiği bir dönemde sağlık emekçilerin öncelikli talebi olan; İstihdam güvencesi, ücret güvencesi, mekan güvencesi ve sağlık çalışanların sağlığı TİS süreci ile birlikte ortak talebe dönüşebilir. Ortak talepler etrafında örülecek eylemlilikler mücadeleyi de ortaklaştıracaktır. Parçalı duruşların önüne geçecektir.

Kamu hastanelerinde hemşire ve asistanların çalışma koşullarından kaynaklı geliştirmiş olduğu eylemlilikler önümüzdeki dönemin eylemlilik zemini olarak ele alınıp yukarıda tanımladığımız ortak taleplerle güçlü bir mücadele dinamiği yaratılabilir. SES geçmiş deneyimi ve güncel olarak da ortaya koyduğu tutumuyla sağlık emekçilerin mücadele örgütü olmuştur. Olmaya devam edecektir.